

Blok tematyczny: Życie szkoły

Temat dnia: Opowiedzieć, ale jak zapisać poprawnie...

Cel lekcji: Kształcić rozumienie ze słuchu. Zapoznać z wierszem K.I. Gałczyńskiego poprzez stosowanie rozmaitych ćwiczeń. Gromadzić i utrzymywać nowe słownictwo w połączeniu z ćwiczeniami ortograficznymi. Wdrażać do pracy zespołowej i odpowiedzialności za efekt pracy grupy. Uczulić na osobliwość polskiej pisowni. Zaprojektować z uczniami sposób utrwalania materiału.

Pomoce:

Uczeń: przybory szkolne, wcześniej przygotowane wycinki z gazet z krajobrazami i czynnościami wakacyjnymi.

Nauczyciel: tekst wiersza do ćwiczeń dla wszystkich uczniów w dwóch wariantach, koperty z wyrazami do ćwiczeń w grupach.

Zapis w dzienniku: Powitanie wprowadzające w tematykę lekcji. Podanie bieżącej daty i krótkie ćwiczenie z liczebnikami. Rozumienie ze słuchu wiersza Gałczyńskiego z "Kroniki olsztyńskiej". Zapis wybranych wyrazów metodą ortograficzną. Warsztat ortograficzny. Praca w grupach - przyporządkowywanie słownictwa przedstawionym na planszy sytuacjom. Obserwowanie plansz pod kątem zastosowanych wyrazów. Objaśnianie wyrazów i zwrotów, odczytanie zgodne z zasadami wymowy i zapisanie ich w zeszytach z podziałem na kategorie.

Przebieg:

1. Powitanie: *Dzień dobry wszystkim, którzy chcieliby pisać poprawnie. Dzień dobry wszystkim, którzy wiedzą, kiedy piszemy "rz". Dzień dobry wszystkim, którzy chcieliby się tego dowiedzieć, Dzień dobry wszystkim, którzy wiedzą, kiedy piszemy "ż". Dzień dobry wszystkim, którzy znają dobrze ukraińską ortografię. Dzień dobry wszystkim, którzy chcą dobrze znać polską ortografię.*

2. Rozumienie ze słuchu. N. dwukrotnie czyta wiersz Gałczyńskiego, uczniowie uzupełniają luki w tekście (patrz aneks).

3. Krótkie objaśnienie uzupełnionych wyrazów.

4. N. rozdaje uczniom pełny tekst wiersza i mówi:

Proszę, przeczytajcie wiersz jeszcze raz samodzielnie i podkreślcie w nim te wyrazy, które mogą okazać się trudne pod względem ortograficznym (zadanie uczniowie mogą wykonywać parami). Następnie przepiszcie je do zeszytu, oznaczając innym kolorem trudne miejsca.

trzcina, **ż**ołądź, **ż**e, **ju**ż, **jak**że, **pro**śbą, **pó**jsć, **ptakó**w tyle.

5. N. mówi: *Poeta pisze o tęsknocie za odchodzącym latem. My też moglibyśmy opisać lato, wakacje i tęsknotę za nimi, ale w takim razie trzeba ustalić pisownię potrzebnego nam słownictwa. Otwieramy więc dziś warsztat ortograficzny. Zgromadzimy jak największą ilość wyrazów potrzebnych do opisania wakacji. Przede wszystkim tych, które mogą sprawić kłopoty ortograficzne. Jak wiadomo wakacje można spędzać na różne sposoby: na obozach, z rodzicami, u babci itp. Możecie uwzględnić wszystkie te sytuacje.*

Podczas pracy grupy N. aktywnie włącza się w uczniowskie działania, radzi, podpowiada, koryguje pisownię.

Materiały dla ucznia: widokówki, wycinki z gazet, uczniowskie rysunki sprzed lat, koperta z wyrazami, które wiążą się z tematem z wakacji, lata i wypoczynku. (jeśli takimi dysponuje N.)

6. N. rozdaje uczniom materiały (widokówki, gazety i kopertę z wyrazami), jednocześnie dzieli na grupy i przydziela uczestnikom zadania jak niżej:

I grupa:

Stwórzcie dużą planszę o wakacjach w górach. Możecie rysować i kleić. Ważne, abyście nanieśli na swoją planszę w odpowiednich miejscach wszelkie zwroty, wyrażenia służące do opisu wakacji, które znajdziecie w otrzymanej kopercie.

II grupa:

Stwórzcie dużą planszę o wakacjach nad morzem. Możecie rysować i kleić. Ważne, abyście nanieśli na swoją planszę w odpowiednich miejscach wszelkie zwroty, wyrażenia służące do opisu wakacji, które znajdziecie w otrzymanej kopercie, a okażą się przydatne na waszej planszy.

III grupa

Stwórzcie dużą planszę o wakacjach nad jeziorem. Możecie rysować i kleić. Ważne, abyście nanieśli na swoją planszę w odpowiednich miejscach wszelkie zwroty, wyrażenia służące do opisu wakacji, które znajdziecie w otrzymanej kopercie, a okażą się przydatne na waszej planszy.

IV grupa

Stwórzcie dużą planszę o wakacjach nad rzeką. Możecie rysować i kleić. Ważne, abyście nanieśli na swoją planszę w odpowiednich miejscach wszelkie zwroty, wyrażenia służące do opisu wakacji, które znajdziecie w otrzymanej kopercie, a okażą się przydatne na waszej planszy.

Wyrazy i zwroty w kopercie: górskie powietrze, wysokogórskie ścieżki, rwąca rzeka, męcząca wędrówka, przytulne schronisko, brzeg morza, potężne fale, wschód słońca, kąpiel w rzece, gwałtowna burza, jacht na jeziorze, dziurawa łódka, grzybobranie, długa podróż, za granicami Polski, ważne wydarzenie, przygoda, wzgórze, pagórki, blask księżyca, głęboki rów, nadmorskie uzdrowisko, obóz młodzieżowy, ruiny zamku, niezapomniane wrażenia, spełnione marzenia, żaglówka, chata za wsią, przebywać wśród przyrody, spożywać owoce, rezerwat, żubrów, dzika plaża, brzeg morza, bursztyn, schować się wśród trzcin, leśne zwierzęta, leżeć do góry brzuchem, smażyć się na słońcu.

7. Oglądanie plansz pod kątem zastosowanych wyrażień. Objaśnianie poszczególnych zwrotów, odczytanie ich z plansz ze zwróceniem uwagi na dykcję i akcent.

Zadanie domowe

Otrzymujesz na kartce wyrazy z koperty, przepisz je do zeszytu, dzieląc na kategorie. Osobno wyrazy

z "rz", osobno wyrazy z "ż" itp. Jeśli przepisujący wyraz należy do dwóch kategorii jednocześnie, przepis go dwukrotnie. Pisz starannie, zaznaczaj miejsca trudne ortograficznie. Zapamiętaj wyrazy - sprawdzą ich znajomość na następnej lekcji.

Aneks dla N .

Tekst do dwukrotnego czytania

Konstanty Ildefons Gałczyński *Kronika olsztyńska*

Gdy trzcina zaczyna płowieć,
a żołądź większy w dąbrowie,
znak, że lata złote nogi
już się szykują do drogi.

Lato, jakże cię ubłagać?
prośbą jaką, łkaniem jakim?

Tak ci pilno pójść i zabrać
w walizce zieleń i ptaki.

Ptaków tyle, zieleni tyle.

Lato, zaczekaj chwilę. (Konstanty Ildefons Gałczyński *Kronika olsztyńska*)

Tekst z lukami do rozdania uczniom:

Gdy trzcina płowieć,
a żołądź w dąbrowie,
znak, że lata nogi
już się szykują do

....., jakże cię ubłagać?
prośbą jaką, łkaniem?
Tak ci pójść i zabrać
w walizce zieleń i
Ptaków tyle, tyle.
Lato, chwilę.

Zasady pisowni z "ż" i "rz (uczniowie poznali te zasady w klasie IV)

Rz piszemy, gdy w wyrazach wymienia się na **r**, np.:

rowerzysta - rower,
na komputerze - komputer,
dworzec - dworca.

Rz piszemy w zakończeniach wyrazów:

-arz

-erz

-mierz

-mistrz

np.:

bramkarz, pisarz,

harcerz, rycerz (wykonawcy czynności)

ciśnieniomierz, Sandomierz,

burmistrz, zegarmistrz (inne).

Rz piszemy po spółgłoskach: **b, p, d, t, g, k, ch, j, w**, np.:

brzeg, brzoza,
przebój, sprzedawca,
drzewo, modrzew,
trzeba, patrzeć,
grzyb, pielgrzym,
chrzan, chrząszcz,
spojrzeć, ujrzyć,
wrzesień, wrzeciono.

Wyjątki:

- wyrazy: bukszpan, gzęgźółka, kształt, kszyc (nazwa ptaka), piegża (nazwa ptaka), pszczoła, Pszczyna, pszenica, pszenżyto,
- w przymiotnikach zakończonych na: - **szy**, - **ejszy**, np.: lepszy, nowszy, najlepszy, najnowszy, ładniejszy, mocniejszy, najładniejszy, najmocniejszy.

Ż piszemy, gdy wymienia się w innych formach tego samego wyrazu lub w innych wyrazach na: **g, dz, h, z, ź, s**

np.:

książka - księga,
wstażka - wstęga,

mosiężny - mosiądz,
pieniążek - pieniądz,

drużyna - druh,
watażka - wataha,

każę (coś zrobić) - kazać,
mażę (po czymś) - mazać,

przerażenie - przerazić,
zamrażać - mroźny, mróz,

bliżej - blisko,
niżej - nisko.

Ż piszemy po literach: **l, ł, r, n**,

np.:

lżej, ulżyć,
małże, małżeństwo,
rżysko, rżenie,
rewanż, oranżada.